

LZA UZRAUDZĪBAS PADOMES ZIŅOJUMS LZA PILNSAPULCEI PAR LZA DARBĪBU 2014. GADĀ

Saskaņā ar LZA Statūtiem LZA 2012. g. pavasara pilnsapulce ievēlēja Uzraudzības padomi (UP) septiņu cilvēku sastāvā: no iepriekšējā sastāva Jāni Gunti Bērziņu, Gunāru Duburu, Dainu Kārklīņu, Nikolaju Vederņikovu, no jauna — Juri Krūmiņu, Āriju Meikališu, Andri Ozolu. Padomes locekļi pārstāv visas Akadēmijas nodaļas.

Saskaņā ar UP nolikumu Uzraudzības padome 2014. g. veica šādus galvenos savas darbības uzdevumus:

- 1) LZA darbības atbilstības LZA Hartai un Statūtiem izvērtējums;
- 2) LZA pilnsapulces, Senāta, Prezidija un Valdes lēmumu izpilde;
- 3) LZA uzdevumu izpilde sakaros ar valsts institūcijām, augstskolām un ārpusakadēmiskām zinātniskām organizācijām;
- 4) LZA pārziņā esošo žurnālu u.c. izdevumu redaklējumu un administrācijas darbs;
- 5) LZA finansiālā darbība, īpašuma pārvaldīšana un līdzekļu izmantošana;
- 6) LZA starptautiskā sadarbība un sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem;
- 7) LZA ietvaros notiekošo konkursu un vēlēšanu atbilstība likumu u.c. normatīvo aktu prasībām.

LZA darbības atbilstība LZA Hartai un Statūtiem, LZA pilnsapulces, Senāta, Prezidija un Valdes lēmumu izpilde

Saskaņā ar LZA Statūtu 5.5 punktu UP izskatīja LZA pilnsapulču, Senāta, Prezidija un Valdes darbību un lēmumu izpildi. UP konstatē, ka šo institūciju sēdes notiek regulāri un ka tajās tiek risināti LZA un Latvijas zinātnei aktuāli jautājumi. UP īpaši atzīmē LZA prezidenta O. Spārīša aktīvo starptautisko darbību un Latvijas zinātnes popularizēšanu.

No LZA Valdes lēmumiem izriet, ka tā aktīvi strādā pie LZA finanšu jautājumiem, kuru risināšanā nākas saskarties ar problēmām. Kopš 2014. g. aprīļa ir stājies spēkā līgums ar SIA "Rīgas koncertzāle" (vadītājs un valdes loceklis Juris Millers). Aptuveni

40% LZA Valdes lēmumu ir saistīti ar saimnieciskas dabas jautājumiem sadarbībā ar šo SIA.

LZA Hartas pārkāpumus UP nav konstatējusi. LZA Statūti tiek visumā ievēroti, izņemot punktu 5.7.5. par LZA nodaļu reglamentiem. Tajā teikts: "Konkrētu nodaļas darbības programmu un reglamentu LZA darbības mērķu un virzienu īstenošanai pieņem un apstiprina pati nodaļa." Pašlaik tikai LMZN (priekšsēdētāja akadēmiķe B. Rivža) ir apstiprināts Nolikums. Citās LZA nodaļās reglamentu vietā ir darba varianti jeb nolikumi. HSNZ vadītāja akadēmiķe R. Karnīte ir sagatavojusi detalizētu nodaļas Nolikumu. Tomēr bieži nav iespējams nodrošināt kvorumu lēmuma pieņemšanai. Uz šo problēmu UP norādīja ziņojumā LZA 2013. g. pavasara pilnsapulcei. Kādi varētu būt iespējamie risinājumi? Var mainīt kvoruma nosacījumus (piemēram, ja pirmajā reizē nav kvoruma, otrajā lēmumu pieņem

klātesošo vairākums). Var atļaut balsot arī elektroniski. Vairāk nodaļu reglamentus varētu apstiprināt Senātā.

LZA uzdevumu izpilde sakaros ar valsts institūcijām, augstskolām un ārpusakadēmiskām zinātniskām organizācijām

LZA ir aktivizējusi sadarbību ar valsts institūcijām, augstskolām un ārpusakadēmiskām zinātniskām organizācijām. Sadarbības novitāte ir komunikācija ar politiskajām partijām. Sakaros ar valsts institūcijām jāatzīmē LZA pārstāvju tikšanās ar Latvijas valsts prezidentu Andri Bērziņu un Latvijas valsts Ministru prezidenti Laimdotu Straujumu. Sarunu rezultātā, iesaistoties arī Ekonomikas ministrijas pārstāvjiem, ir izveidota Latvijas pētniecības un inovācijas padome. Turpinājās LZA sadarbība ar Izglītības un zinātnes ministriju, ar vairākiem lielākajiem uzņēmumiem (SIA ITERA Latvija, a/s Latvenergo, a/s Latvijas gāze, a/s Latvijas dzelzceļš, a/s Grindeks, "Exigen Services Latvia" u.c.). Veiksmīga sadarbība ir izveidota starp LZA un Latvijas Zinātnes padomi, kā arī ar Latvijas Jauno zinātnieku apvienību un Borisa un Ināras Teterovu fondu. LZA aktīvi veidojusi sadarbību ar Pašvaldību savienību.

LZA pārziņā esošo žurnālu u.c. izdevumu redkolēģiju un administrācijas darbs

Ir nostiprinājusies LZA sadarbība ar laikrakstiem un citiem masu informācijas līdzekļiem. Pieprasīts ir LZA, LZP un LZS laikraksts "Zinātnes Vēstnesis". Turpina iznākt "Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis", taču, salīdzinot ar žurnāla B daļu, žurnāla A daļai ir maza tirāža un tas nav starptautiski atzīts izdevumu sarakstā. Turpmāk būtu apsverama iespēja LZA mājaslapā iekļaut žurnāla B daļas numuru saturu. Ir paplašinājusies zinātnes popularizēšana. Izveidots LZA *Twitter* konts, organizēta LZA tikšanās ar vadošo nacionā-

lo mediju pārstāvjiem. Atsaucību ir guvuši Zinātnieku nakts pasākumi. UP arī turpmāk iesaka plašāku zinātnieku līdzdalību zinātnes sasniegumu popularizēšanā un zinātnes prestiža palielināšanā, veicinot jauniešu interesi par zinātni. UP īpaši jāatzīmē sabiedrisko attiecību speciālistes I. Stengrēvicas darbība, kura regulāri aktualizē informāciju LZA mājaslapā.

LZA finansiālā darbība, īpašuma pārvaldīšana un līdzekļu izmantošana

Saskaņā ar LZA Statūtu 6.6 punktu Uzraudzības padome veic LZA īpašuma pārvaldīšanas un līdzekļu izvietojuma kontroli. Neatkarīgā revidenta ziņojumā par 2014. g. pārskatu atzīts, ka Finanšu pārskats sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par LZA finansiālo stāvokli 2014. g. 31. decembrī, tās darbības rezultātiem, naudas plūsmu un pašu kapitāla izmaiņām.

LZA valdījumā ir šādi nekustamā īpašuma objekti: Augstceltne Rīgā, Akadēmijas laukumā 1 (12,5 tūkst kv.m.), garāža Dzērbenes ielā 27a un 2/5 ekspluatācijā nenodotas telefona centrāles ēkas Carnikavas novada Mežciemā. Zinātnes namu Jūrmalā, Vikingu ielā 3, LZA 2007. g. ir nodevusi VAS "Privatizācijas aģentūra" valdījumā. Izmaiņas Zemesgrāmatā tiks veiktas objekta jaunajiem īpašniekiem pēc īpašuma privatizācijas pabeigšanas.

Saskaņā ar Hartu, LZA darbība tiek finansēta no valsts budžeta un ieņēmumiem no saimnieciskās darbības. Atskaites gadā ir noslēgti divi līgumi ar IZM par noteiktu pasākumu veikšanu. LZA budžeta finansējums 2014. g. saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem bija 1,98 miljoni EUR. Vairāk kā pusi (52%) no šī finansējuma veidoja finansējums LZA pamatdarbības nodrošināšanai (307 tūkst. EUR), LZA valsts emeritēto zinātnieku palsti (591 tūkst EUR) u.c. darbības izmaksas (Valsts zinātniskās kvalifikācijas komisija, "LZA Vēstis", "Zinātnes Vēstnesis", Vārda balvas, Terminoloģijas komisija). LZA

īpašuma apsaimniekošanu nodrošina Lietu pārvalde.

Finansējums saskaņā ar LZM noslēgtajiem līgumiem 2014. g. bija nepietiekams, lai nodrošinātu visu LZA funkciju sekmīgu izpildi. Tāpēc akadēmijas pamatfunkciju nodrošinājuma nozīmīgu apjomu (485 tūkst EUR) deva ieņēmumi no saimnieciskās darbības (nedzīvojamo telpu noma, konferenču organizēšana, telekomunikāciju pakalpojumi un autostāvvietu noma). Zinātniskajiem institūtiem un tiem pielīdzinātām institūcijām bez maksas tiek piešķirtas telpas un orgtehnika konferenču organizācijai. Gada vidējais strādājošo skaits Lietu pārvaldē 2014. g. bija 50 cilvēki. LZA tehniskie darbinieki — sekretāres un padomnieki, ārlietu daļas darbinieki — ir spiesti strādāt par LZA statusam un atbildības kritērijiem neatbilstoši zemu atalgojumu.

Augstceltnes kopējā izīrējamā platība kopš 2014.g. 1.jūlija ir palielinājusies par 36% un uz gada beigām bija 5,2 tūkst. kv.m. (uz citām telpām 2014. g. pārcēlās LU Filozofijas un socioloģijas institūts, LU Vēstures institūts, LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts). No minētās izīrējamās platības 15% aizņem zinātniskie institūti un tiem pielīdzinātās organizācijas un 85% komercstruktūras. 2014. g. beigās augstceltnē ir brīvas (nav telpu nomas līgumu) 16 telpas 345 kv.m. platībā.

2014. g. 6. maijā LZA noslēdza uz desmit gadiem neapdzīvojamo telpu nomas līgumu ar SIA "Rīgas koncertzāle" koncertu un izklaides pasākumu organizācijai (kopā 2,6 tūkst. kv.m.). Bez tam ir veikta iepirkuma procedūra divu pasažieru liftu nomaiņai (liftu nodošana ekspluatācijā paredzēta 2015. g. jūlijā un oktobrī). Augstceltnes 12.–18. stāvos ierīkota automātiskā ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācija (pilnībā paredzēts pabeigt 2015. g. augustā). 2014. g. panākta debitoru parādu dzēšana 2,1 tūkst EUR apmērā. Par parādu piedziņu trīs lietas ir izskatītas tiesā par labu LZA, bet vēl trīs

atrodas tiesvedībā. Turpinās saimnieciska rakstura strīds ar SIA "Rīgas koncertzāle" par iznomātajā īpašumā īpašuma lietotāja veikto ieguldījumu atlīdzināšanu. 2015. g. ir iespējama tiesvedība šajā jautājumā. LZA ir sagatavojusi dokumentu paketi saistībā ar SIA "Rīgas koncertzāle" līgumattiecībām.

2008. g. arhitektu birojs "Nams" sagatavoja LZA augstceltnes attīstības koncepciju. Tomēr šīs koncepcijas realizācija notiek pārlietu lēni. Augstceltnes ēkas izmantošana telpu nomas biznesā ir neefektīva, jo lielu daļu kopējās platības aizņem zāles, vestibīli, koridori un neizmantojamas palīgtelpas. Lielas stiklotas virsmas sadārdzina apkures un ventilācijas izdevumus. Rīgā ir visai liels brīvo biroja telpu piedāvājums, konkurence ir ļoti liela.

Augstceltnes dienesta atpūtas telpas 2014. g. tika arī izmantotas starpakadēmiju sadarbības līgumu ietvaros ieradušos ārvalstu zinātnieku izvietojšanai. 2014. g. Augstceltnes telpās notika virkne zinātnisku konferenču (ieņēmumi no to organizēšanas sastādīja 75 tūkst. EUR).

LZA starptautiskā sadarbība un sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem

Latvijas Zinātņu akadēmija 2014. g. turpināja aktīvu starptautisko sadarbību, pārstāvēt Latvijas zinātņi starpvalstu un starptautiskajās zinātniskajās organizācijās. Vispirms jāatzīmē Eiropas zinātņu akadēmiju federāciju ALLEA (*European Federation of Academies of Sciences and Humanities*) un Eiropas Savienības zinātņu akadēmiju konsultatīvo padomi EASAC (*European Academies Science Advisory Council*). 2014. g. maijā EASAC pavasara sanāksme notika Latvijas Zinātņu akadēmijā, kuras laikā EASAC locekļi tikās ar politikas veidotājiem, ministriju pārstāvjiem un LZA locekļiem.

ALLEA ir iesaistīta Eiropas zinātnes politikas veidošanas procesos, tai skaitā attiecībā uz "Horizonts 2020", taču komisijās un dar-

ba grupās LZA nav pārstāvēta. Arī LZA dalība EASAC aktivitātēs ir ierobežota nepietiekamo finanšu resursu dēļ.

Latvijas ZA sadarbojas arī ar ICSU (Starptautiskā padome zinātnei), UAI (Starptautiskā humanitāro zinātņu akadēmiju apvienība), IAP (Globālā zinātņu akadēmiju apvienība) un UNESCO.

Latvijas ZA ir zinātniskās sadarbības dokumenti ar 28 partnerakadēmijām. Sadarbības līgumi lielākoties paredz zinātnieku īstermiņa vizītes, nodrošinot partnerakadēmiju zinātnieku uzturēšanos Latvijā, savukārt partnerakadēmijas apmaksā Latvijas zinātnieka uzturēšanos attiecīgajā valstī. 32 Latvijas zinātnieki izbrauca īstermiņa vizītēs (215 dienas), Latvijā ieradās 46 ārvalstu zinātnieki (kopā 349 dienas).

Valsts emeritēto zinātnieku padome

Valsts emeritētā zinātnieka nosaukumus un attiecīgos grantus sāka piešķirt ar 1996. g. Turpmākajos gados šis finansējums palielinājās. Finansējuma trūkuma dēļ no 2009. līdz 2013. g. jauni mūža granti netika piešķirti. 2014. g. 24. februārī tika izsludināts konkurss Valsts emeritētā zinātnieka statusa piešķiršanai. 2014. g. grantiem piešķirtais finansējums ir 627 tūkst. EUR, kas par sešiem procentiem pārsniedz 2013. g. finansējumu.

Padome izskatīja 105 pieteikumus un konkursa kārtībā valsts emeritētā zinātnieka statusu piešķīra 30 zinātniekiem, t. sk. 24 LZA locekļiem un diviem LZA goda doktoriem. 2014. g. beigās mūža grantu saņēma 234 zinātnieki.

Atjaunotajā (LR IZM rīkojums 30.09.2014/ Nr. 415) VEZ padomē iekļauti arī astoņi LZA locekļi: akadēmiķi G. Duburs, I. Knēts, R. Kondratovičs, B. Rivža, O. Spārītis; korespondētājlocekļi E. Birģele, L. Vīksna; Dr.h.c. I. Ozolanta. Par Valsts emeritēto zinātnieku padomes priekšsēdētāju ievēlēja akadēmiķe Baiba Rivža.

Latvijas Zinātņu akadēmijas paspārnē aktīvi darbojas Valsts emeritēto zinātnieku biedrība "Emeritus" (priekšsēdētājs — akad. Tālis Millers, patlaban — akad. Jānis Guntis Bērziņš). Biedrībā darbojas 112 biedri un to vada akad. T. Millers un seši valdes locekļi.

LZA ietvaros notiekošo konkursu un vēlēšanu atbilstība likumu u.c. normatīvo aktu prasībām

2014. g. 27. novembrī rudens pilnsapulcē notika jaunu LZA locekļu vēlēšanas. Vakances tika izsludinātas 2014. g. 26. maijā "Zinātnes Vēstnesī" — sešu īsteno locekļu vakances un astoņu korespondētājlocekļu vakances. Pilnsapulce apstiprināja balsu skaitīšanas komisiju piecu akadēmiķu un sešu korespondētājlocekļu sastāvā. Komisija izdalīja 90 balsošanas biļetenus. Sapulcē tika ievēlēti seši akadēmiķi, četri goda locekļi, četri ārzemju locekļi un astoņi korespondētājlocekļi. Attiecībā uz šīm vēlēšanām UP konstatē: 1) vēlēšanas notikušas atbilstoši LZA darbību reglamentējošiem pamatdokumentiem; 2) balsu skaitīšanu nodrošināja LZA pilnsapulcē izveidotā un apstiprinātā komisija (balsu skaitīšanas protokolā nr.1 būtu jānorāda, kurš un kā tika ievēlēts par komisijas priekšsēdētāju, no iesniegtā dokumenta tas nav redzams); 3) netika izsludinātas ārzemju locekļu vakances, kaut gan vēlēšanas notika un četri ārzemju locekļi tika ievēlēti. Turpmāk šāda situācija nebūtu pieļaujama.

"Zinātnes Vēstnesī" 2014. g. 30. jūnijā izsludināts LZA Vārdbalvu konkurss 2015. g. Ar LZA Senāta lēmumu ir apstiprināti balvu ekspertu komisiju lēmumi un kopskaitā piešķirtas deviņas vārdbalvas un vārdbalvas sešas jaunajiem zinātniekiem. Parkāpumi vārdbalvu piešķiršanā nav konstatēti, tās piešķirtas saskaņā ar LZA Vārdbalvu piešķiršanas nolikumu, kas apstiprināts LZA Prezidija sēdē 2014. gada 10. februārī.

UP ierosina

Pabeigt izskatīt jautājumu par LZA nodaļu reglamentu.

Precizēt balsu skaitīšanas procedūras reglamentāciju LZA pilnsapulcēs, balsu skaitīšanas protokolā norādot, kurš un kā ievēlēts par komisijas priekšsēdētāju.

Aktivizēt darbu pie LZA augstceltnes attīstības koncepcijas, optimizēt telpu izmantošanu. Panākt LZA kopbudžeta ieņēmumu daļas pieaugumu, dodot iespēju palielināt personāla atalgojumu un paredzēt resursus attīstībai.

Ziņojums apstiprināts Uzraudzības padomes sēdē 2015. g. 7. aprīlī.

Padomes priekšsēdētājs akadēmiķis **Juris Krūmiņš**

Padomes priekšsēdētāja vietniece kor.loc. **Ārija Meikališa**

Padomes locekļi:

akadēmiķi **Jānis Guntis Bērziņš, Gunārs Duburs**

kor. loc. **Daina Kārklīņa**

akadēmiķi **Andris Ozols, Nikolajs Vedernikovs**